

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет педагогіки і психології

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М. П. Драгоманова
Протокол № 5 від «18» лютого 2019р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрущенко В. П.

Рекомендовано

Вченою радою Факультету
педагогіки і психології
Протокол №5 від «13» лютого 2019р.
Голова Вченої ради
_____ Бондар В.І.

**Програма вступного фахового випробування
з педагогіки та основ науково-педагогічних досліджень
для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня
магістра (1 рік 9 місяців)
на базі здобутого ступеня бакалавра /
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста**

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 013 «Початкова освіта»

*освітні програми «Педагогіка та методика навчання початкової освіти у ЗВО»,
«Початкова освіта та управління освітнім процесом у початковій школі»*

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Становлення України як самостійно держави, її національне відродження та перехід до ринкових відносин кардинально впливають на роль спеціалістів з вищою освітою. Особливе місце серед них посідають майбутні педагоги як високо компетентні і всебічно освічені фахівці, рівень підготовки яких повинен забезпечити соціально-педагогічні потреби суспільства в умовах реалізації «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті».

Побудова національної системи освіти в Україні передбачає новий підхід до професійної підготовки майбутніх кадрів, спрямований на подолання кризи в освіті, яка виявляється, передусім, у невідповідності знань студентів запитам особистості, суспільним потребам і світовим стандартам, у знеціненні соціального престижу освіченості та інтелектуальної діяльності. Основним критерієм роботи навчального закладу є рівень підготовленості випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці.

Головним завданням вступного фахового випробування для вступників спеціальності «Початкова освіта» ступеня «Бакалавр» на ступінь «Магістр» є перевірка відповідності рівня підготовки майбутніх фахівців Галузевому стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта». Державна атестація є свідченням готовності особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності.

Програма фахового випробування покликана перевірити рівень фахової компетентності майбутнього вчителя початкової школи, що відповідає його освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Вона сприяє виявленню рівня фундаментальної та спеціальної підготовки майбутнього фахівця ОКР «Бакалавр».

Об'єктом оцінювання мають бути структурні компоненти навчальної діяльності, а саме:

— змістовий компонент – знання про об'єкт вивчення (уявлення, поняття, явища тощо, в т.ч. про правила, засоби його перетворення, вимоги до результату; складові та послідовність виконання завдання як одиниці навчальної діяльності і т.д.). Обсяг знань визначений навчальними програмами, державними стандартами;

— операційно-організаційний компонент – дії, способи дій (вміння, навички).

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ (ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
0-99 бали	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його	Обсяг розв'язаних задач < 50%. У абітурієнта відсутні

		відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність умінь міркувати.	вміння розв'язувати практичні завдання або виявляються ситуативно з помилками.
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.	Обсяг розв'язаних задач у межах 50-75%. Абітурієнт допускає помилки при вирішенні завдань як репродуктивного, так і творчого рівнів
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета.	Обсяг правильно розв'язаних задач > 75%. Результат розв'язування практичних завдань містить окремі неточності і незначні помилки.
170-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно розв'язаних задач = 100%. Кожна розв'язана задача супроводжується ґрунтовним поясненням. Абітурієнт без помилок вирішує завдання як репродуктивного, так і продуктивного рівнів.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Структура вступного фахового випробування для спеціальності «Початкова освіта» включає перевірку теоретичних знань та практичних умінь з навчальної

дисципліни: педагогіка.

Програмні питання з дисципліни педагогіка сформовані на підставі програмних курсів „вступ до спеціальності”, „загальні основи педагогіки”, „дидактика”, „теорія та методика виховання”, „історія педагогіки”, „основи науково-педагогічних досліджень”.

3.1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

ТЕМА 1. Вчитель. Його соціальна функція

Функція та завдання вчителя. Професіограма вчителя початкової школи. Сучасні вимоги до професійної підготовки вчителя початкової школи.

ТЕМА 2. Загальні педагогічні поняття. Педагогіка та інші науки

Основні педагогічні поняття: виховання, навчання, розвиток, освіта, самоосвіта та самовиховання. Складові частини педагогіки. Поняття про педагогіку народознавства, народну педагогіку, як її складову частину (етнопедагогіка).

Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками.

ТЕМА 3. Методи науково педагогічних досліджень

Методологія і методика педагогічних досліджень.

Групи методів науково-педагогічних досліджень: методи роботи з літературою, методи вивчення досвіду та математичні методи. Характеристика конкретних методів науково-педагогічних досліджень.

ТЕМА 4. Мета і завдання виховання

Поняття про виховання. Сучасне звучання головної мети виховання (у зв'язку з концепцією національної школи згідно Закону України про освіту).

3.2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

ТЕМА 5. Сутність процесу виховання

Характеристика виховного процесу. Його функції: виховання, самовиховання і перевиховання. Його діалектика і рушійні сили. Найважливіші закономірності виховного процесу.

Принципи виховання як вихідні положення, які визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя.

Принцип народності у вихованні дітей. Уроки народознавства, їх призначення.

Принцип цілеспрямованості виховання.

Зв'язок виховання з працею, активною діяльністю дітей.

Виховання особистості у колективі. Загальне поняття про методику виховання у колективі. Загальне поняття про методику виховання у колективі шляхом створення відповідної атмосфери, формування гуманного стилю взаємовідносин вихованців.

Виховання поваги до особистості у поєднанні із справедливою вимогливістю. Опора на позитивне у вихованців.

Поступовість, послідовність, систематичність виховних впливів.

Всебічний розвиток ініціатив, самодіяльності, творчості самих вихованців.

Відповідність виховання віковим особливостям учнів. Індивідуальний, особистісний підхід до виховання.

Взаємозв'язок всіх сторін у вихованні. Комплексний підхід до виховання.

ТЕМА 6. Методи і форми виховання

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи.

Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика окремих груп методів виховання.

Методи формування свідомості: переконання, самонавіювання; можливості їх використання і особливості застосування у початковій школі.

Виховання на позитивних прикладах батьків, вчителів, товаришів, на прикладі національних героїв України, всесвітньо відомих вчених, просвітителів; можливості використання Біблії у роботі з молодшими школярами.

Методи організації діяльності й досвіду суспільної поведінки, вимоги формування і використання суспільної думки дитячого колективу.

Методи стимулювання: нагорода, покарання і вибух.

Методи самовиховання: самосвідомість, самооцінка, самоконтроль, самонавіювання, самокритика.

Класифікація форм організації виховної роботи: за кількістю учасників, за змістом, за основним об'єктом діяльності та ін.

Особистісний підхід у вихованні, індивідуальні форми роботи, методика їх проведення.

ТЕМА 7. Робота з колективом учнів. Традиції взаємодопомоги і суспільного самоуправління в Україні

Теорія колективу у спадщині видатних педагогів. Поняття „колектив”, його ознаки, принцип паралельної дії у працях А.С. Макаренка. Структура колективу: формальна (первісний, загально шкільний колектив, проблеми їх взаємозв'язку), неформальна (наявність мікро груп та їх лідерів). Стосунки у колективі: гуманні, нейтральні, асоціальні, ділові і особисті. Проблеми взаємовідносин колективу і особистості у працях і педагогічній діяльності В.О. Сухомлинського. Вплив сформованого колективу на розвиток особистості: активізація діяльності, духовне взаємозбагачення, досвід моральної поведінки; самовираження, самоутвердження.

Стадії розвитку колективу та роль педагога на кожній із них. Шляхи колективу: висунення перспектив, спільна діяльність дітей: традиції, діалектика вимог педагога; створення активу, організація суспільної думки, гуманного стилю спілкування дітей, тону у колективі.

ТЕМА 8. Розумове виховання, становлення зародків світорозуміння, світосприймання

Мета та завдання розумового виховання.

Допомога вчителю у накопиченні молодшими школярами об'єктивних знань про суспільство, про політичне, економічне та культурне життя країни та всього світу, роз'яснення необхідної термінології, формування політичних, економічних понять, пробудження інтересу до суспільних подій, привчання до систематичного ознайомлення з періодичною пресою.

Поняття про світогляд. Матеріалістичний та ідеалістичний світогляд. Структурні елементи світогляду: думки, погляди, переконання, ідеали. Групи світоглядних ідей, про природу, суспільство, пізнавальність світу, етнічні та естетичні.

Світоглядні уявлення, вірування, що історично склалися у народу України. Методика ознайомлення молодших школярів з традиціями українського народу, з народними святами, звичаями. Педагогічний такт учителя щодо світоглядних понять, думок, які формуються у дітей. Шляхи та засоби розумового виховання

дітей.

ТЕМА 9. Моральне виховання

Поняття про мораль. Сучасне уявлення про суть і завдання морального виховання. Психолого-педагогічні основи виховання молодших школярів.

Зміст морального виховання: виховання громадянина України, патріоти своєї Батьківщини (любов до матері, батька, рідної мови, інтерес і повага до національної історії, культури, мистецтва, традицій, національних героїв); виховання любові до праці, повага до людей, праці; виховання поваги до людей інших національностей, їхньої культури, історії, звичаїв; виховання гуманності (доброта, товариство, чуйність, уважність до людей тощо), виховання обережного ставлення до природи; виховання дисциплінованості, почуття відповідальності за свої дії і дії оточуючих. Дисципліна і культура поведінки школярів: мета, завдання, зміст.

Особливості використання у моральному вихованні молодших школярів національної української символіки. Біблія – як засіб морального виховання дітей. Методика її використання у позакласній роботі.

Єдність навчальної і позакласної роботи у моральному вихованні молодших школярів. Методика організації окремих форм морального виховання в позакласній роботі.

ТЕМА 10. Трудове виховання

Система трудового виховання: трудове навчання (з елементами політехнічної освіти) різноманітні види дитячої праці, робота з профорієнтації. Реалізація кожного компоненту системи трудового виховання у початковій школі.

Шляхи трудового виховання, привчання до систематичної праці навчання, праця у позакласній роботі, праця дітей у сім'ї.

Методика організації різних видів трудової діяльності молодших школярів.

ТЕМА 11. Естетичне виховання

Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Завдання естетичного виховання, його зв'язок з іншими аспектами виховання особистості.

Засоби естетичного виховання: пізнання, праця, гра, природа, побут, мистецтво, людське спілкування. Головний засіб естетичного виховання молодших школярів – знайомство з культурою народу, традиціями, побутом. Характерні особливості усної народної творчості, народного образотворчого мистецтва України; народні ремесла. Педагогічні умови їх ефективного використання у роботі з дітьми молодшого шкільного віку.

Естетичне виховання у позакласній діяльності. Естетика організації життя учнів. В.О. Сухомлинський про естетичне виховання дітей засобами природи та мистецтва.

Форми роботи з естетичного виховання, естетична освіта, розвиток естетичних почуттів, організація художньо-творчої діяльності дітей. Методика організації різних форм естетичного виховання молодших школярів на традиціях національної культури у досвіді передових учителів України. Естетичне виховання молодших школярів у сім'ї.

ТЕМА 12. Фізичне виховання

Роль фізичного виховання у працях класиків педагогічної думки. Традиції фізичного виховання в історії українського народу. Завдання фізичного виховання

та збереження здоров'я дітей.

Засоби фізичного виховання: вправи (гімнастика, ігри, спорт, туризм), природні і гігієнічні фактори, їх використання у досвід передових учителів. Система фізичного виховання, її елементи: уроки фізкультури, фізкультура у режимі шкільного дня; позакласна робота, позашкільна робота з фізичного виховання. Фізичне виховання у сім'ї. Особливості фізичного виховання у літніх пришкільних і заміських таборах.

ТЕМА 13. Вчитель – класний керівник. Робота вчителя з дитячими організаціями: специфіка організації виховної роботи у ГПД

Роль вчителя, його функції у суспільстві. Поняття про професіограму вчителя. Складові педагогічної майстерності. Основні завдання і функції вчителя-вихователя і класного керівника. Специфіка роботи класовода початкових класів з дитячим. Взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя ГПД. Організація роботи груп продовженого дня у школі. Особливості режиму праці і відпочинку у ГПД. Умови ефективного проведення різних форм виховної роботи з дітьми в умовах ГПД. Робота вихователя з батьками учнів.

ТЕМА 14. Виховання дітей у сім'ї, робота школи з сім'єю

Поняття сім'ї та сімейних стосунків. Сімейні традиції українського народу. Сімейні обряди.

Значення сім'ї у вирішенні завдань різнобічного розвитку особистості дитини. Класики вітчизняної педагогіки про загальні умови сімейного виховання, авторитету батьків. (А.С. Макаренко), підготовка батьків до шкільного сімейного виховання дітей (В.О. Сухомлинський). Форми роботи з сім'єю.

3.3. ДИДАКТИКА

ТЕМА 15. Предмет і основні поняття дидактики

Дидактика – теорія освіти і навчання. предмет дидактики – змісти, принципи, методи організаційні форми і засоби навчальної діяльності.

Основні поняття дидактики: освіта, навчання, самоосвіта, принципи навчання, методи, засоби і форми організації навчання.

Дидактика і методика викладання окремих навчальних предметів, їх взаємозв'язок.

Завдання дидактики в умовах відродження національної школи (навчання на національній основі з використанням світових досягнень в галузі навчання і виховання, різностороннього розвитку особистості учня).

ТЕМА 16. Суть процесу навчання. Етапи засвоєння знань учнями

Двосторонній характер процесу навчання. Участь учня як суб'єкта і об'єкта процесу навчання. Функції процесу навчання: освітня, виховна і розвиваюча, їх взаємозв'язок.

Протиріччя як рушійні сили процесу навчання. Формування і розвиток позитивних мотивів школярів. Мотиви зовнішні і внутрішні; навчально-пізнавальні і соціальні. Діалектика їх співвідношень у навчальному процесі. Особливості формування позитивної мотивації у шестирічних дітей.

Поняття про процес засвоєння знань: поняття, судження, умозаключення – продукти власної пізнавальної діяльності учнів. Етапи засвоєння знань: формування відповідних навчальних мотивів, ознайомлення зі знаннями, виконання дій учнями, узагальнення, скорочення, автоматизація дій. Види

самостійних робіт на кожному етапі.

Рівні засвоєння знань: ознайомлення, відтворення, застосування у звичних умовах, застосування у нових умовах. Роль вчителя на кожному етапі засвоєння знань.

ТЕМА 17. Принципи навчання

Поняття про закономірності процесу навчання.

Принципи навчання - вихідні положення, що визначають діяльність учителя і учнів. Традиційні принципи навчання. Умови успішного використання наочності на уроці.

Принципи науковості навчання. Шляхи забезпечення науковості в початковій школі.

Принцип доступності навчання. Доступність засвоєння знань, формування умінь та навичок. Л.В. Заков і В.В. Давидов про співвідношення принципів науковості і доступності навчання.

Принцип свідомості і активності навчання.

Принцип міцності знань, умінь і навичок

Принцип систематичності і послідовності навчання.

Враховання вікових та особистих особливостей у навчанні. Сучасний підхід до диференціації.

Виховний характер навчання. Співвідношення загальнолюдського та національних цінностей.

Взаємозв'язок принципів навчання.

ТЕМА 18. Зміст освіти

Поняття про зміст освіти, його складові частини: знання, уміння, навички; досвід емоційного ставлення до навколишньої дійсності і своєї діяльності, досвід репродукційної творчої діяльності. Види освіти. Загальна, політехнічна освіта в школі. Зміст освіти – відображення стратегічної мети виховання.

Основні принципи відбору змісту шкільної освіти на сучасному етапі: демократизм, гуманізм є загальнолюдські та національні цінності. Проблеми відповідності змісту освіти віковим можливостям учнів, особливості сприймання, розуміння життєвого досвіду учнів. Широке використання елементів усної народної творчості як головного засобу навчання молодших школярів. Диференційоване виховання як засіб ефективного оволодіння кожною дитиною необхідними знаннями, вміннями та навичками. Шляхи реалізації диференційованого навчання.

Поняття про навчальні предмети, особливості навчальних предметів у початкових класах. Здійснення між предметних зв'язків у навчанні, створення інтегративних курсів.

Аналіз навчальних планів. Альтернативні навчальні плани. Поняття про навчальні програми. Вимоги до них, структура.

Підручник. Види підручників і навчальних посібників. Вимоги до них: загально педагогічні, методичні, поліграфічні. Розробка нових підручників і навчальних посібників для національної школи України.

ТЕМА 19. Методи навчання

Поняття про методи навчання. Два боки методи навчання. Методи та прийоми навчання. Цікаві прийоми навчання у роботі педагогів новаторів. Різні підходи до

класифікації методів навчання: за головним суб'єктом діяльності; за навчальною метою; за логікою викладання, за специфікою навчального предмета та ін. Причини існування безлічі класифікацій методів навчання.

Співвідносна характеристика окремих методів навчання і вимоги, які ставлять до їх виконання у навчальному процесі: пояснення, розповідь, бесіда, робота з підручником; спостереження, демонстрація, ілюстрація, використання ТЗН; вправи та їх види; підготовчі та вступні, пробні та тренувальні, творчі, контрольні (за В.О. Оніщуком); практичні, лабораторні та творчі роботи.

Дидактичні ігри. Групи методів навчання за характером пізнавальної активності учнів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, методи проблемного викладу знань вчителем, частково-пошуковий і дослідницький метод навчання.

Проблеми навчання. Проблемна ситуація та проблемна задача. Рівні проблемності. Оптимальне поєднання пояснювально-ілюстративного та проблемного навчання. Диференційований підхід до учнів у проблемному навчанні. Проблемне навчання у початковій школі. Основи програмованого навчання. машинне і без машинне програмування. Способи програмування: лінійне, розгалужене, змішане. Алгоритмізація навчання. Можливості програмованого навчання у початковій школі. перспективи розвитку і застосування програмованого навчання. Комп'ютеризація навчання.

Порівняльна характеристика методів навчання. Проблема вибору методів навчання, комплексного їх застосування.

ТЕМА 20. Форми організації навчання.

Поняття про організаційні форми навчання. розвиток організаційних форм навчання.

Урок як основна форма організації навчальної діяльності у сучасній школі.

Сучасні вимоги до уроку: дидактичні, організаційні, світоглядні, психологічні, етичні, гігієнічні.

Поняття про структуру уроку (макро- та мікро-), її елементи. Гнучкість, динамічність структури уроку. Поняття про типи уроку і особливості уроку у початковій школі. Інтегровані уроки, нестандартні уроки. Інші форми організації роботи.

Домашня самостійна робота учнів, її види. Специфіка та організація самостійної роботи у ГПД. Етапи самопідготовки та функції вихователя на кожному з них.

Підготовка вчителя до уроку. Перспективна підготовка. Тематичне та поурочне планування навчального матеріалу. Особливості планування та організація уроків у початковій мало комплектній школі. Особливості організації навчальних занять з шестирічними дітьми.

ТЕМА 21. Певревірка та оцінка знань, умінь та навичок учнів

Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок. Види, форми, методи перевірки знань. Критерії якості знань, умінь та навичок у методиках викладання різних предметів у початковій школі. Характеристика бальної системи оцінювання знань.

3.4. ШКОЛОЗНАВСТВО

ТЕМА 22. Система народної освіти

Поняття про систему народної освіти. принципи побудови системи народної освіти в Україні. Структура і основні компоненти системи народної освіти. Поняття про альтернативні школи. Нові типи навчальних закладів, ліцеїв, гімназії, коледжі, приватні школи.

ТЕМА 23. Керівництво народною освітою і школою

Поняття про управління як цілеспрямовану діяльність з метою розвитку, удосконалення, впорядкування. Демократизація і гуманізація системи управління народною освітою в Україні. Органи керівництва народною освітою. Внутрішньо шкільне керівництво і контроль. Функції загальноосвітньої конференції, ради школи, методичної ради школи, адміністрації.

3.5. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

ТЕМА 24. Історія розвитку школи і педагогіки України

Виховання у східних слов'ян. Перші зразки педагогічної літератури. Братські школи в Україні. XVI – XVII ст. Київська Академія. Діячі Сімеон Полоцький, Феофан Прокопович, Стефан Яворський та ін. Зразки навчально-педагогічної літератури у XVI-XVII ст. Розвиток педагогічної думки XVII ст. у працях Г.С. Сковороди. Перша половина XIX ст. – педагогічні погляди Т.Г. Шевченка, О.В. Духнович та ідея народності виховання.

Освітня діяльність та педагогічні ідеї українських демократів кінця XIX – початку XXст. І.Я. Франка, П.А. Грабовського, М.М. Коцюбинського, Лесі Українки. Діяльність українських педагогів кінця XIX – початку XXст. Х.Д. Алчевської, Т.Г. Лубенця, Б.Д. Грінченка, С.В. Васильченка та ін.

Радянський період розвитку школи і педагогіки, його характеристика. Педагогічні погляди А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського.

ТЕМА 25. Історія розвитку педагогіки за межами України

Теорії виховання і освіти у працях педагогів-класиків XVII- XIX ст. (Я.А. Коменський. Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці, А. Дістервег, Р. Оуен, К.Д. Ушинський Л.М. Толстой).

Напрями у розвитку зарубіжної педагогіки XX століття: теорія Спенсора; громадські виховання і трудова школа у прущях Г.Кершенштейнера; теорія вільного виховання Е.Кей, Г. Шаррельмен, М. Монтесорі; теорія нового виховання і нових шкіл – Е.Демолен, С.Френе; експериментальна педагогіка – Д.Лай; вальдорфська школа; сучасні тенденції у розвитку педагогіки.

3.6. ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методологія і методи наукових досліджень.

Тема 1. Методологія педагогічного дослідження.

Мета і завдання курсу. Сучасний стан розвитку педагогічної науки, реалії та перспективи. Визначення науки як форми суспільної свідомості, закони та закономірності її розвитку. Методологія педагогіки. Співвідношення методології, теорії, практики. Визначення принципів дослідження, їх суть і особливості, взаємозв'язок, цілісність педагогічного процесу. Комплексне використання методів дослідження проблем педагогіки: об'єктивність, достовірність, повнота дослідження, поєднання історизму з сучасними досягненнями науки, принцип поєднання здійснення педагогічного процесу з

уміннями та навичками дослідника; вивчення явища в діалектичному розвитку в процесі природної зміни та інші принципи. Засоби реалізації методологічних принципів в педагогічному дослідженні. Загальні вимоги до наукових досліджень у педагогіці повнота та об'єктивність розкриття результатів пошуку, практична спрямованість, дотримання вимог Держстандарту в оформленні, тощо.

Тема 2. Методи дослідження педагогічних явищ та процесів.

Поняття методу дослідження. Характеристика основних груп методів дослідження: теоретичні, емпіричні. Співвідношення загальнонаукових методів та методів педагогічного дослідження. Специфіка використання теоретичних та емпіричних методів в педагогічних дослідженнях. Умови оптимального вибору методів дослідження на різних етапах його організації. Педагогічний експеримент. Його сутність, вимоги до організації та проведення. Місце соціологічних, соціометричних та математичних методів у педагогічному дослідженні. Нетрадиційні методи дослідження навчально-виховного процесу в початкових класах. Основні вимоги до вибору методів дослідження, вдосконалення методики їх використання.

Логіка наукового дослідження та особливості науково-дослідної роботи студентів.

Тема 3. Науково-категоріальний апарат дослідження.

Поняття теми та проблеми в науковому дослідженні. Їх співвідношення та вплив на визначення об'єкту і предмету дослідження. Мета і завдання дослідження. Зумовленість мети темою дослідження: її реальність, чіткість, спрямованість на результат дослідження. Завдання дослідження на шляху руху від мети до результату. Наукова новизна дослідження, практична спрямованість, апробація та впровадження результатів дослідження. Вимоги до використання науково-категоріального апарату дослідження. Гіпотеза дослідження.

Тема 4. Проектування загальної моделі дослідження.

Загальна логіка та структура дослідження. Залежність структури дослідження від його мети та завдань. Обґрунтування актуальності теми дослідження та складання проспекту науково-дослідної роботи з її етапами та термінами виконання. Розробка загального задуму та концепції дослідження. Визначення бази та виборки експериментального дослідження: навчально-виховний заклад, групи дітей, учасники дослідження. Формування гіпотези дослідження на основі знання про стан навчання чи виховання, сучасних технологій, навчально-освітньої діяльності та бачення перспектив розвитку.

Тема 5. Особливості дослідницької роботи з вивчення літературних джерел.

Вимоги Держстандарту до паспортизації першоджерел наукової роботи. Способи паспортизації першоджерел. Послідовність роботи над літературними джерелами, особливості даного виду діяльності. Класифікація джерел за проблематикою, рубрикація та її підпорядкованість темі дослідження. Прийоми роботи із бібліографічними сайтами Internet.

Тема 6. Вивчення стану функціонування предмету дослідження.

Розробка методики констатувального етапу дослідження: завдання, методи, зміст аналізу стану функціонування предмету дослідження. Критерії, параметри,

показники оцінки результату проведення констатувального експерименту. Обробка його результатів: схеми, малюнки, таблиці, тощо; математична обробка результатів. Пошук причин недостатньої ефективності функціонування предмету дослідження. Оформлення результатів констатувального етапу дослідження. Висновки.

Тема 7. Методика формувального експерименту та її реалізація.

Розробка методики експерименту як засобу перевірки його гіпотези: завдання, методи та зміст оновлення освітньо-виховної діяльності чи вдосконалення природних умов. Поетапне впровадження методики експерименту та технологія фіксації і обробки результатів. Вибір форми та способів опису впливу інноваційних підходів на результати навчальної діяльності учнів чи їх виховання, формування чи розвитку особистості. Порівняльний аналіз результатів контрольних та експериментальних груп дослідження. Обґрунтування ефективності вдосконаленого навчально-виховного впливу нової методики навчання чи виховання порівняно з усталеною. Якісний аналіз контрольного експерименту. Оформлення тексту експериментальної частини дослідження. Додатки, ілюстрації.

Тема 8. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів наукового дослідження.

Органічне поєднання висновків попередніх розділів у єдине закінчення, що є узагальненням всього дослідження. Складові структурні частини закінчення. Особливості ведення бібліографії за останніми вимогами Держстандарту (посилання на повне зібрання творів і окремих томів, на монографію, хрестоматію, збірник, на статтю з томів наукових творів, журнальну чи газетну публікацію, матеріали на електронних носіях та ін.). Вимоги до виконання, змісту та оформлення схем, таблиць і малюнків. Додатки, ілюстрації, види та форми подання в педагогічному дослідженні. Вимоги до оформлення готового дослідження, особливості оздоблення роботи. Рецензування, апробація та подача до захисту дипломної майстерської роботи.

Тема 9. Впровадження результатів дослідження та оцінка його ефективності.

Фундаментні та прикладні дослідження, розробки. Науково-дослідні роботи теоретичного та експериментального характеру. Види оформлення результатів дослідження. Програми, методичні рекомендації, монографії, статті, лекції, доповіді. Шляхи впровадження результатів дослідження в практику навчання і виховання. Критерії та методи визначення ефективності педагогічного дослідження.

Тема 10. Особливості науково-дослідної роботи студентів, що навчаються за спеціальністю “Початкове навчання”.

Своєрідність об’єкта та предмета дослідження з педагогіки початкової школи. Традиційність вступної і теоретичної частини дослідження. Особливості експериментальної перевірки наукової гіпотези в умовах педагогічного процесу в початкових класах. Потреба глибокого знання особливостей психології молодших школярів, процесів росту, розвитку та формування особистості учнів 1-4 класів. Своєрідність наукової новизни та практичної спрямованості досліджень на замовлення шкіл. Орієнтація молодих дослідників на

продовження роботи над вивченням, аналізом проблеми теорії та практики перебудови початкової школи, навчально-виховного процесу в 1-4 класах.

4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Факультет педагогіки і психології

Ступень: «Магістр»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 013 «Початкова освіта»

На базі ступеня/ ОКР: «Бакалавр»; «Спеціаліст»

Вступне фахове
випробування

Екзаменаційний білет № 56

1. Педагогіка як наука про виховання людини. Мета і завдання виховання громадянина вільної і незалежної України.
2. Принципи навчання, їх визначення, характеристика та класифікації. Регулятивна роль принципів в організації діяльності вчителя та учнів.
3. Загальні методи виховання та їх класифікація. Добір методів виховання у відповідності до мети, принципів, змісту, умов виховання, віку дітей.
4. Методи науково-педагогічних досліджень у практиці роботи учителя початкових класів. Класифікація та характеристики видів дослідження, структурні компоненти дослідження, їх сутність.

*Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ імені М. П. Драгоманова
Протокол № 5 від «18» лютого 2019р.*

Голова фахової комісії _____ / _____ /
Підпис Прізвище, ім'я, по-батькові

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегей В.М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. – Львів: ЛДУ, 1995.
2. Болубаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. –

- К.:ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
3. Бондар В. І. Дидактика. – К., Либідь, 2005. – 264 с.
  4. Веретенко Т.Г. Загальна педагогіка: - К.- 2004.
  5. Габович А.Г., Головань С.М. Основи наукових досліджень: Підручник. – К.:ДУІКТ, 2006.
  6. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
  7. Закон України „Про освіту”.К – 1991.
  8. Закон України « Про загальну середню освіту » // Інформаційний збірник МО України. – 1999. - № 15. – С.6 - 31.
  9. История педагогики / под ред. Н.А. Константинова. - М.: Просвещение, 1982.
  - 10.Любар О.О. Стельмахович М.Г. Історія української педагогіки – Київ, 1999.
  - 11.Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник 2-е вид. 1999 р.
  - 12.Розвиток народної школи і педагогічної думки на Україні / за ред. М.Д. Ярмаченка) - К.: Радянська школа, 1991.
  - 13.Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К., Абрис, 1997. – 416 с.
  - 14.Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – «2-е вид. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 136 с.
  - 15.Фіцула М. М. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.,Видавничий центр «Академія».–527 с.